

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Eugeniusz Wildowicz (przewodniczący)

SSN Waldemar Płóciennik (sprawozdawca)

SSN Andrzej Tomczyk

Protokolant Klaudia Binienda

w sprawie **M. Z.**

oskarżonego z art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 22 maja 2024 r.

skargi Prokuratora Prokuratury Rejonowej Lublin - Północ w Lublinie

na wyrok Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 31 stycznia 2024 r., sygn. V Ka 10/24,

uchylający wyrok Sądu Rejonowego Lublin – Zachód w Lublinie z dnia 14 listopada

2023 r., sygn. akt IX K 514/23 i przekazujący sprawę temu Sądowi do ponownego

rozpoznania,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Lublinie do ponownego rozpoznania.**

Waldemar Płóciennik Eugeniusz Wildowicz Andrzej Tomczyk

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 14 listopada 2023 r., sygn. akt IX K 514/23, Sąd Rejonowy Lublin – Zachód w Lublinie uznał M. Z. za winnego tego, że w okresie od 2 lipca 2021 r. do dnia 15 maja 2023 r. w L. uchylał się od wykonywania obowiązku alimentacyjnego wobec małoletniej D. Z. określonego co do wysokości na kwotę 500 złotych miesięcznie wyrokiem Sądu Rejonowego Lublinie z dnia 5 lipca 2010 r., sygn. akt V RC 492/10, gdzie łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych, co naraziło osobę uprawnioną na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, przy czym zarzuconego czynu dopuścił się w warunkach powrotu do przestępstwa z art. 64 § 1 k.k., tj. czynu z art. 209 § 1a k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i za to wymierzył mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Orzeczenie to zaskarżone zostało apelacją oskarżonego – jak wskazano „w całości” – przy czym skarżący zarzucił na podstawie art. 438 pkt 4 k.p.k. rażącą surowość orzeczonej kary pozbawienia wolności i wniósł „o zmianę wyroku przez znaczne złagodzenie niniejszego wyroku i zastosowanie według mojej osoby dozoru kuratora”.

Po przeprowadzeniu postępowania odwoławczego, Sąd Okręgowy w Lublinie, wyrokiem z dnia 31 stycznia 2024 r., sygn. akt V K 10/24, na podstawie art. 440 k.p.k. uchylił zaskarżone orzeczenie i sprawę przekazał Sądowi Rejonowemu Lublin – Zachód w Lublinie do ponownego rozpoznania.

Kasatoryjne orzeczenie Sądu odwoławczego zaskarżone zostało w całości skargą wywiedzioną przez Prokuratora Prokuratury Rejonowej Lublin – Północ w Lublinie, w której zarzucono na podstawie art. 539a § 3 k.p.k. „naruszenie art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k. *in fine* polegające na uchyleniu wyroku Sądu Rejonowego Lublin – Zachód w Lublinie z dnia 31 stycznia 2024 r., sygn. akt V Ka 10/24 oraz przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania w sytuacji, gdy nie wystąpiła żadna z przewidzianych w tym przepisie przesłanek do uchylenia wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, gdyż postępowanie to ma w istocie dotyczyć uzupełnienia postępowania dowodowego i konieczności ponownej oceny dowodów”. W konsekwencji tego zarzutu skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego Sądu

Okręgowego w Lublinie w całości i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z obowiązującymi regulacjami skarga na wyrok sądu odwoławczego uchylający wyrok sądu pierwszej instancji może być wniesiona wyłącznie z powodu naruszenia art. 437 lub z powodu uchybień określonych w art. 439 § 1 (art. 539a § 3 k.p.k.). Stosownie do art. 437 § 2 zd. drugie k.p.k., uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1, art. 454 k.p.k. lub jeżeli jest konieczne przeprowadzenie na nowo przewodu w całości. W sekcji 5.3.1.1.1. uzasadnienia wyroku Sądu odwoławczego zaznaczono, że powodem wydania orzeczenia o charakterze kasatoryjnym była konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości. Uzasadniając zwięźle powody uchylenia wyroku Sądu Rejonowego, podano, że „wszystkie dowody przeprowadzone przez Sąd I instancji należy powtórzyć na nowo wobec konieczności uszczegółowienia treści tych dowodów, a także należy przeprowadzić nowe dowody celem ustalenia sytuacji materialnej oskarżonego, możliwości podejmowania prac i wysokości osiągniętych zarobków w okresie objętym zarzutem”. Zdaniem Sądu, „jeżeli oskarżony odmówiłby składania wyjaśnień koniecznym będzie zwrócenie się do urzędu pracy o wskazanie pracodawców oskarżonego i zażądanie od nich informacji o wysokości osiągniętych zarobków w poszczególnych miesiącach lub do właściwego urzędu skarbowego”.

Konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu w całości, o której mowa w art. 437 § 2 zdanie drugie k.p.k., jako powód uchylenia przez sąd odwoławczy zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, zachodzi wówczas, gdy orzekający sąd pierwszej instancji naruszył przepisy prawa procesowego, co skutkowało, w realiach sprawy, nierzetelnością prowadzonego postępowania sądowego, uzasadniającą potrzebę powtórzenia (przeprowadzenia na nowo) wszystkich czynności procesowych składających się na przewód sądowy w sądzie pierwszej instancji (zob. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2019 r., I KZP 3/19, OSNK 2019, z. 6, poz. 3). Podzielając w pełni powyższe stanowisko, stwierdzić

należy, że w rozpoznawanej sprawie nie zaktualizowały się okoliczności nakazujące przeprowadzenie w całości na nowo przewodu sądowego w postępowaniu przed Sądem Rejonowym.

Zgodzić się należy z autorem skargi, że w aktualnym modelu postępowania apelacyjnego regułą winno być, że po rozpoznaniu wniesionego środka zaskarżenia, sąd odwoławczy, co do zasady, wydaje orzeczenie merytoryczne, a nie orzeczenie kasatoryjne. Wiąże się to z możliwością prowadzenia przez ten sąd postępowania dowodowego i wydawania orzeczeń reformatoryjnych, przy ograniczeniu wiążącym się z treścią art. 454 § 1 k.p.k. Tymczasem Sąd Okręgowy, rozpoznając sprawę poza granicami zaskarżenia i powołując się na treść art. 440 k.p.k. wskazał w swoich rozważaniach, że postępowanie dowodowe prowadzone było pobieżnie, a dowody oceniono bez należytej wnikliwości, ponieważ, chociaż oskarżony przyznał się do popełnienia zarzucanego mu czynu, to jednak w świetle jego wyjaśnień przyznanie to nasuwa wątpliwości, a wątpliwości tych nie zweryfikowano. Wiąże się to z treścią dowodów z dokumentów, które przeczą tezie, że oskarżony w ogóle nie łożył na utrzymanie córki. W ocenie Sądu Okręgowego oskarżony obowiązek ten w znacznej części realizował, a Sąd pierwszej instancji nie podjął próby weryfikacji jego wyjaśnień w kontekście jego zamiaru uchylania się od obowiązku alimentacyjnego, nie dążył też do zbadania sytuacji materialnej oskarżonego.

Przytoczone skrótowo argumenty Sądu odwoławczego nie są wystarczające do sformułowania stanowiska, że wadliwość postępowania przed Sądem Rejonowym pociąga za sobą konieczność ponowienia przewodu sądowego w całości. Istota sprawy sprowadza się bowiem do kwestii uzupełnienia postępowania dowodowego, w kontekście wprowadzonych do podstawy dowodowej wyjaśnień oskarżonego, a następnie dokonania oceny tych dowodów i w konsekwencji ustalenia, czy oskarżony swoim zachowaniem wypełnił znamiona zarzucanego mu czynu. Wszystkie te czynności można przeprowadzić w toku postępowania odwoławczego, nie ma bowiem przeszkód, by odebrać od oskarżonego wyjaśnienia, czy też ocenić te, które do tej pory zostały złożone oraz by zwrócić się do odpowiednich urzędów czy instytucji o udzielenie informacji potrzebnych dla oceny sytuacji majątkowej oskarżonego. Warto zauważyć, że uzasadniając wydanie

orzeczenia o charakterze kasatoryjnym ze względu na potrzebę ponowienia przewodu sądowego w całości, Sąd Okręgowy popada w sprzeczność wskazując, że trzeba powtórzyć całe postępowanie ze względu na „konieczność uszczegółowienia treści tych dowodów”, co przecież nie oznacza, że dowody te wadliwie wprowadzone zostały do procesu, a nadto sam powołuje się na zgromadzone w sprawie dowody, które uzasadniają krytyczne podejście do przyznania się przez oskarżonego do winy.

W przedstawionym stanie rzeczy uznać należało, że wniesiona na podstawie art. 539a § 1 k.p.k. skarga prokuratora jest zasadna, ponieważ w sprawie nie zaistniała żadna z podstaw uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazania tej sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Konieczne było więc uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Waldemar Płóciennik Eugeniusz Wildowicz Andrzej Tomczyk

[PGW]

[ms]